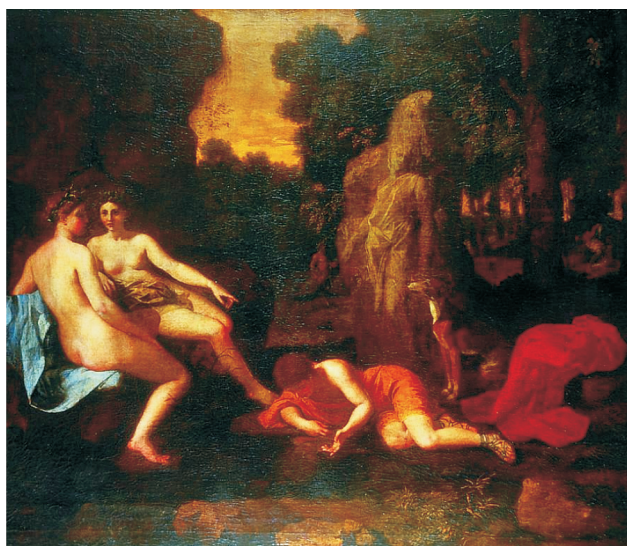

Jeg mig migselv

Narkissos har lagt navn til narcissismen. Han skulle en dag ned til en sø for at få noget vand, men da han så sit spejlbillede, blev han forelsket i sig selv. Han sad der dag og nat, men da han ikke kunne gøre mere end kun at se på sig selv, visnede han til sidst og blev til en blomst kaldet "narcissen". En af disse er påskeliljen. Narcissismen har af psykoanalytikere og psykologer været udlagt som en sygelig tilstand. Det er en psykisk lidelse, der er meget sjælden. Senere er fænomenet sociologisk beskrevet som en trend i tiden. I 1980'erne dukkede ordet for alvor op og beskrev et mindretal af unge, der færdedes i cafémiljøet, hvor de gerne skulle ses. Således også i dag. Caféerne har gerne store vinduespartier, ikke for udsynet, men for indsynet. Det er så cool at blive set med tidens trendy kaffe, nyeste mode, og det hele til dobbelt pris. Men fænomenet er tilbage i ny forklædning.

For få år siden hørte vi om curlingbørn. Det dækker over, at det bogstaveligt talt skal gå glat for det barn, der for forældrene er blevet et projekt. Som i curlingsporten fejes der foran stenen, så den når så langt som muligt. Og som i sporten leverer stenen absolut intet arbejde. Forældrene smider den og fejer foran den. Men den holder ikke livet igennem, på et tidspunkt skal børnene selv levere noget arbejde, og der kommer sten på deres vej. Er alting blevet fejlet til side for dem gennem barndommen, står de voldsomt ringe stillet til selv at skulle løse problemer. Her er det lærere og pædagoger støder ind i dem i puberteten. Hver gang de støder ind i en sten, reagerer de med protest frem for at flytte stenen, for det koster kræfter og indebærer måske smerte at flytte sten. De piver, skælder ud, bliver sure og vrisne; lige lidt hjælper det, stenen bliver liggende, den er nemlig kold. Nogle gange prøver de så livlinen og ringer til far eller mor. Her kan det gå helt galt, for nogle forældre kommer for at løfte stenen til side og feje foran ungen. Og det kan være så misforstået, at det bliver helt grinagtigt. En mor ringede til køkkenlederen på en efterskole for at fortælle, at hendes søn var vant til at få pære-banan yoghurt til morgenmad, om køkkenet ikke kunne købe det. Køkkenlederen afslog, det kunne i sagens natur ikke lade sig gøre at tilfredsstille

Narkissos spejler sig i det klare vand, mens nymfen Echo sygner hen i sin ulykkelige forelskelse i Narkissos og forvandles til en klippe. To afviste nymfer betragter distanceret den smukke yngling, som Nemesis har straffet med selvforelskelse. Maleri, tilskrevet Nicolas Poussin, fra første halvdel af 1600-tallet. Gemäldegalerie Alte Meister, Dresden

hver enkelt elevs smag. Moren svarede, at hvis det var et problem, kunne hun sagtens betale for yoghurten. Eleven lærte at klare sig uden yoghurt med dansk og udenlandsk frugt. Men rækken af specialhensyn bliver længere og længere. Én elev skal have lov til at have vand med i timen, én skal have sin mobiltelefon tændt, én skal lige have lov at gå udenfor nogle minutter, hvis det hele bliver for meget, og én skal altså bare have lov at gå på toilettet. Hvor det førhen var ideelt at være inden for normalområdet for børn, så det ikke var nødvendigt at tage specialhensyn, bliver det mere og mere almindeligt, at der skal tages hensyn til det individuelle forældreprojekt, nogle børn er blevet. Der er ingen, der med fornuft kan hævde, at et barn lærer noget som helst fagligt i det fælles projekt, der hedder undervisning, ved at være fraværende, på toilet eller koncentreret om en mobiltelefon.

En anden måde narcissismen manifesterer sig på er gennem de moderne medier. Man kan til stadighed iscenesætte sig selv og meddele denne iscenesættelse til sine "venner" på Facebook eller gennem mobiltelefonen, der for manges vedkommende også kan indeholde Facebook. Mængden af ubetydeligheder som "Jeg har lige været i bad, dejligt", "Jeg har købt nye bukser, fedt", og "Jeg tager femmeren hjem nu", vidner om intetheden. Forestil dig, at man mundtligt gjorde opmærksom på disse ting, så ser man tydeligt latterligheden. Tænk dig, en ung pige med et badehåndklæde omkring sig åbner sit vindue på Nørrebro og råber ud: "Jeg har lige været i

bad, dejligt". Det virker bare ikke.

Tendensen har været kendt blandt pædagoger og lærere gennem nogle år. Ikke nok med at eleverne stiller særlige krav, forældrene bakker op om disse krav ved forældremøder og personlige henvendelser til læreren. En del af denne behovsspirals opadstræben er sygeliggjort. Et aldrig tidligere set antal børn diagnosticeres lidende af ADHD eller beslægtede sygdomme. De kan være udadreagerende eller det modsatte. De skal medicineres. Men værst af alt: der skal tages specielle hensyn. En ting er, at børnene har en sygdom, noget andet er, hvordan den manifesterer sig. Da sygdommen synes medfødt eller arvelig, er der al mulig grund til at tro, at lidelsen var lige så udbredt for en generation siden, men da manifesterede den sig ikke. Det får den lov til i en tid, hvor det enkelte barn skal have lov at udleve alle sine lyster støttet op af forældrene. Det er da trist nok at lide af en psykisk sygdom, men det behøver da ikke forhindre barnet i at opføre sig ordentligt.

Hvad er kuren mod dette seneste udtryk for narcissismen? Forældrene er det ofte for sent at opdrage børnene ordentligt. Læreren må så fortælle den gode sande historie om, hvordan et menneske skal opføre sig. Det begynder allerede i de små klasser med folkeeventyret. Det er den klassiske fortælling om de egoistiske, opblæste brødre, der hverken får prinsesser eller halve kongeriger. Det gør den menneskelige og opofrende bror, der ofrer sig til en stakkel, der senere hjælper ham i den afgørende kamp om prinsessens gunst og vel. I H. C. Andersens "Klods Hans" optræder faren endda så tåbeligt som tænkeligt, idet han støtter de opblæste storebrødre, mens han lader Hans sejle sin egen sø. Et par fortællinger fra besættelsen om mennesker, der risikerer deres eget liv for en større sag, som de ikke personligt vinder andet ved end landets frihed, kan bringe om-

tanke til et ungt menneske. Og reportager fra de steder i verden, hvor dagligdagens problemer er af voldsommere dimensioner end, hvorledes jeg får fat i de mest moderne bukser til overpriser. På Afrikas Horn er der fortællinger, der kan sætte en ung danskers hverdag i basrelief.

I en tid, hvor mange unge får lov og støtte til at iscenesætte sig selv, som de lyster, er det mere end nogensinde vigtigt at opprioritere det moralske i undervisningen. Der er tid for at læse "Frændeløs", "Silas og den sorte hoppe" og "Robinson Crusoe". Her tages livets goder ikke for givet. Her skal kæmpes og flyttes kampesten fra livets vej, og her står man ofte ganske alene.

Taktfuld var ikke blandt de ord, der var på vej til at blive glemt i vort sprog. Men det høres ikke ofte. Hvad betyder taktfuld? Ordbogen siger: *som er præget af el. udviser fornemmelse for, hvad man bør sige og gøre for at undgå at såre el. støde andre mennesker*. Ordet giver i høj grad sig selv. At være fuld af den takt, et fællesskab fordrer. En gammel anekdote fortæller om den egoistiske ener i forhold til fællesskabet. Den foregår i det militære miljø. Menig 56 er som så ofte ude af takt med resten af kompagniet. Sergenten har irettesat ham mange gange og er efterhånden træt af menig 56. Han tager den bistre stemme på og råber: "Menig 56, De er ude af takt igen". Menig 56 kigger sig omkring, medens han fortsætter marchen og siger: "Ja sergent, sgu dem alle sammen". Ordet "takt" stammer fra latin *tactus*, berøring, følesans. Nogle af tidens unge mangler berøring og følesans i forhold til fællesskabet.

Lad ikke de unge fortæbes i synet af deres eget spejlbillede. Lad ikke forældrene støtte dem i dette selvsyn. Lad os gå fællesskabets vej; der er smerte, hensyntagen og pli. Men den fører til sejr for den enkelte og fællesskabet.

Vagn Sohn
Lærer ved Levring Efterskole